

C/2024/3977

2024 6 25

**Paraiškos įregistruoti pavadinimą paskelbimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES)
Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų 50 straipsnio 2 dalies b punktą**

(C/2024/3977)

Per 3 mėnesius nuo šios paraiškos paskelbimo dienos valstybės narės ar trečiosios valstybės institucijos arba teisėtą interesą turintis ir trečiojoje valstybėje įsisteigęs ar gyvenantis fizinis ar juridinis asmuo Komisijai gali pateikti prieštaravimą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1143 ⁽¹⁾ 17 straipsnį.

GARANTUOTO TRADICINIO GAMINIO SPECIFIKACIJA

„SENENO MESO“

ES Nr.: TSG-SI-02988 – 23.8.2023

Valstybė narė arba trečioji šalis Slovėnija

1. **Registruojamas (-i) pavadinimas (-ai)**

„Seneno meso“

2. **Produkto rūšis**

1.1 klasė. Šviežia mėsa (ir subproduktai)

3. **Registracijos pagrindas**

3.1. *Tai – produktas*

- kurio gamybos ar perdirbimo metodas arba sudėtis atitinka to (maisto) produkto gamtinio tradicijas;
- kuris gaminamas iš tradiciškai naudojamų žaliavų ar sudedamųjų dalių.

Žolėdžių mėsa, vadinama „seneno meso“ (šienų šeriamų gyvulių mėsa), yra mėsa, gaminama seniausiu mėsos gamybos būdu, grindžiamu pirmą kartą ūkininkavimo praktika, kitaip sakant, atsigręžimu į tradicinį šerimą. Anksčiau gyvuliai vegetacijos laikotarpiu būdavo ganomi, o žiemą – šeriami šienų, paruoštu iš vasarų pievose nupjautos žolės. Vienintelis gyvuliams skirtų pašarų atsargų kaupimo būdas buvo jų džiovinimas, o ne fermentavimas, kaip tai daroma taikant kai kuriuos dabartinius pašarų konservavimo metodus. Mėsos gamybai nenaudojami nei genetiškai modifikuoti pašarai, nei gyvuliai.

3.2. *Tai – pavadinimas, kuris*

- tradiciškai vartojamas konkrečiam produktui pavadinti;
- perteikia produkto tradicinį ar specifinį pobūdį.

„Seneno meso“ gamybos pagrindas buvo ir tebėra geras pašaras, t. y. šienas („seno“). Šienas džiovinamas daugiametėse ganyklose ir pasėlių pievose, tačiau siekiant pagerinti jo kokybę arba sumažinti su oro sąlygomis susijusią riziką, jis gali būti džiovinamas ir džiovyklėse. Tikėtina, kad seniausia džiovinimo įranga yra 1558 m. paminėtas žaginis „kozolec“. Viename iš svarbių informacijos apie šį žaginį šaltinių, 1822 m. veikale, pabrėžiama, kad jis naudojamas šienui, kuriuo šeriami naminiai gyvuliai, džiovinti. Tai patvirtina faktą, kad šienas didžiojoje Europos dalyje yra tradicinis ir labai paplitęs pašaras.

(¹) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1143 dėl vyno, spiritinių gėrimų ir žemės ūkio produktų geografinių nuorodų, taip pat dėl garantuotų tradicinių gaminių ir žemės ūkio produktų neprivalomų kokybės terminų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2019/787 ir (ES) 2019/1753 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012 (OL L, 2024/1143, 2024 4 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj>).

4. Aprašymas

- 4.1. *Produkto, kurio pavadinimas nurodytas 1 punkte, įskaitant jo pagrindines fizines, chemines, mikrobiologines arba juslines savybes, kuriomis įrodomas jo specifinis pobūdis, aprašymas*

Galvijų, smulkiųjų atrajotojų ir arklinių šeimos gyvūnų mėsa, atitinkanti galiojančius teisės aktus.

- 4.2. *Produkto, kurio pavadinimas nurodytas 1 punkte, gamybos būdo, kurio gamintojai turi laikytis, įskaitant, priklausomai nuo atvejo, naudojamų žaliavų ar sudedamųjų dalių pobūdį ir savybes, taip pat produkto paruošimo metodą, aprašymas*

Galvijų, smulkiųjų atrajotojų ir arklinių šeimos gyvūnų mėsa, vadinama „seneno meso“, nuo tradicinės šių galvijų rūšių mėsos skiriasi konkrečiu šiame punkte aprašytu gamybos metodu.

Galvijų, smulkiųjų atrajotojų ir arklinių šeimos gyvūnų mėsa „seneno meso“ gaminama taikant tradicinius gamybos metodus. Juos taikant draudžiama naudoti fermentuotus pašarus (pvz., pašarinių augalų silosą, silosuotus javų grūdus, plėvele aptrauktus šiaudų ritinius ir kt.), taip pat draudžiama naudoti gyvulius ar jiems skirtus pašarus, kurie pagal galiojančius teisės aktus laikomi genetiškai modifikuotais.

Reikalavimas, taikomas laikantis „seneno meso“ gamybos būdo: kai tik leidžia sąlygos, turi būti ganomi visi bandos gyvuliai. Vegetacijos laikotarpiu ganymas turi trukti ne mažiau kaip 120 dienų per metus.

Jei nėra tinkamų ganymo sąlygų, nuo ganyimo prievolės gali būti atleidžiama. Jei gyvuliai nėra genami į ganyklas, tam turi būti priežastis. Tinkama priežastis gali būti pernelyg padrikas sklypų išsidėstymas, jų dydis, nuolydis ar atokumas, taip pat draudimas ganyti, atsižvelgiant į valdos plotą, kuriame ganyti neleidžiama, arba šių priežasčių derinys. Kai gyvūnų ganyti neįmanoma, jie turi būti laikomi nepiristi, nevaržomo laisvo judėjimo sąlygomis. Ar nevaržomo laisvo judėjimo sąlygos gyvuliams sudarytos, nustatoma pagal 1 lentelėje nurodytus uždaro erdvės matmenis.

1 lentelė

Galvijai	Uždara erdvė (grynasis gyvuliams skirtas plotas)	
	Mažiausias gyvasis svoris (kg)	m ² vienam gyvūnui
	iki 100	1,5
	iki 200	2,5
	iki 350	4,0
	daugiau kaip 350	5
Pieninės karvės		6
Veisliniai buliai		10
Avys		1,5
Ėriukai		0,35
Ožkos		1,5
Ožiukai		0,35
Veisliniai ir mėsiniai arkliniai	iki 100	1,5
	iki 200	2,5
	iki 350	4,0
	daugiau kaip 350	5

Ganymo laikotarpiu gyvūnus galima laikyti patalpose ne ilgiau kaip 30 dienų iki skerdimo.

Sausosios medžiagos kiekis stambiuosiuose pašaruose turi viršyti 70 proc. per metus. Vieno ūkio sausosios medžiagos procentinė dalis stambiuosiuose pašaruose skaičiuojama kasmet.

Ūkyje visi tos pačios kategorijos gyvuliai (galvijai, smulkieji atrajotojai, arkliniai) turi būti auginami pagal šios specifikacijos reikalavimus.

- a) Jei kitų rūšių gyvuliai neauginami arba negali būti auginami pagal „seneno meso“ gamybos taisykles, nes jie nenurodyti specifikacijoje, ūkyje laikomi gyvuliai ir jiems skirti pašarai turi būti tinkamu būdu atskiriami ir registruojami. Draudimas laikyti ir gaminti plėvele aptrauktus šiaudų ritinius, silosą ir fermentuotus pašarus taikomas visam ūkiui, net ir tais atvejais, kai ne visų rūšių gyvūnai auginami pagal „seneno meso“ mėsai taikomas taisykles.
- b) Jei sertifikuota „seneno meso“ perdirbimo įmonė gamina ir kitus produktus, ji turi užtikrinti, kad sertifikuotos žaliavos būtų gaunamos ir saugomos atskirai nuo kitų žaliavų. Tokiais atvejais maisto produktai iš „seneno meso“ turi būti gaminami kitoje erdvėje arba kitu laiku, visais būdais siekiant išvengti žaliavų maišymo ar pakeitimo.
- c) Kai visą perdirbimo veiklą ar dalį jos vykdo subrangovas, kuris nėra sertifikuotas, turi būti sudaromas rašytinis susitarimas. Būtina užtikrinti sertifikuotų gyvulių ar žaliavų atsekamumą ir sudaryti sąlygas veiklos įgyvendinimo kontrolei. Sertifikavimo įstaiga nustato kontrolės apimtį atsižvelgdama į subrangovui pavestos veiklos apimtį. Jeigu subrangovas yra sertifikuotas pagal šią specifikaciją, kontroliuoti jo veiklą nėra būtina.

Leidžiami naudoti pašarai

- Sausi stambieji pašarai: šienas, džiovintos liucernos, džiovinti dobilai ir kt.
- Žali stambieji pašarai: ganiava, žolė, liucernos, dobilai, rapsai, javai, kukurūzai, cukrinių runkelių lapai ir kt.
- Šakniavaisiai: pašariniai runkeliai, ropės, paprastosios griežtės, pašarinės morkos ir kt.
- Įvairių pasėlių šiaudai (neapdoroti arba smulkinti).
- Šviežias šienas.
- Džiovinti javai (kukurūzai, miežiai, avižos, kvietrugiai, kviečiai, rugiai ir kt.), burokėlių masės granulės, salyklojai, džiovinti cukraus pramonės ir grūdų perdirbimo šalutiniai produktai, taip pat kiti rinkoje parduodami sausi pašarai (pvz., sėlenos arba liucernų granulės ir kt.).

Vegetacijos laikotarpiu gyvuliai yra ganomi, o žiemą daugiausia šeriami sausais stambiaisiais pašarais.

Leidžiami naudoti pašarų papildai: šviežios kopūstinės daržovės, kukurūzai, javai ir šakniavaisinės daržovės, pavyzdžiui, švieži rapsai, šviežios avižos, švieži kukurūzai arba pašariniai burokėliai.

Racioną gali sudaryti pašariniai ankštiniai augalai (pupos, žirniai, lubinai ir kt.), aliejiniai augalai (rapsai, sojos, saulėgrąžos ir kt.) ir baltymų koncentratai (aliejiniai augalų, pvz., sojų, rapsų, saulėgrąžų, moliūgų ir kt., išspaudos).

Ganyklose gyvūnai gali būti šeriami papildomais pašarais. Papildomų pašarų kiekis turi būti įtraukiamas į metinę pašarų apskaitą.

Draudžiami naudoti pašarai

- Pašarinių augalų silosas, taip pat silosuoti javų grūdai ir kiti pašarai.
- Bet kokios rūšies fermentuoti pašarai.
- Šalutiniai alaus daryklų, distiliavimo gamyklų produktai, sulčių arba vyno spaudimo likučiai (išspaudos) ir kitos maisto pramonės atliekos, pavyzdžiui, šviežia arba silosuota burokėlių masė, švieži arba silosuoti salyklojai, šviežios arba silosuotos vaisių išspaudos ir kt.

- Pašarai ir kiti šerimui naudojami produktai, įskaitant drėgnus (drėkinimo) šalutinius produktus.
- Gyvūninės kilmės pašarai (pienas, išrūgos, mėsos arba kaulų miltai ir kt.), išskyrus motinos pieną iki nujunkymo. Pieno pakaitalus leidžiama naudoti jauniems gyvuliams iki nujunkymo arba galvijams iki ne daugiau kaip 90 dienų amžiaus, smulkiesiems atrajotojams iki 45 dienų amžiaus ir arkliniams iki 150 dienų amžiaus.
- Karbamidai.

Šioje specifikacijoje nenurodytiems pašarams taikomos Sąjungos pašarinių žaliavų katalogavimo taisyklės.

Jei informacijos apie konkretaus pašaro faktinį išmatuotą sausosios medžiagos kiekio procentinę dalį nėra, to pašaro sausosios medžiagos kiekis apskaičiuojamas atsižvelgiant į 2 lentelėje pateiktas vertes. Leidžiamiems naudoti, tačiau lentelėje nenurodytiems pašarams taikomos mokslinėje literatūroje nurodytos vertės.

2 lentelė

Analizės metu nenustatytas sausosios medžiagos kiekis pašaruose

Pašaras:	Sausosios medžiagos %
Šienas, šiaudai, liucernos	86
Sausa melasa	77
Įvairūs sausi dobilai	89
Švieži žalieji pašarai (žolė, liucernos)	20
Pašarų mišinys (vidutinis)	88
Pupelės, žirniai (sausai)	87
Javai (grūdai)	88
Įvairios išspaudos	88
Alaus mielės (džiovintos)	90
Burokėlių masė (džiovinta)	88
Pašariniai burokėliai (švieži)	15

Siekiant apskaičiuoti mažiausią paros pašarų normą pagal ūkio sausosios medžiagos kiekį stambiuosiuose pašaruose, 3 lentelėje pateiktos vertės laikomos dienos sausosios medžiagos kiekiu, reikalingu kiekvienai gyvūnų rūšiai ir kategorijai.

3 lentelė

Mažiausias per dieną suvartojamas kiekis (sausosios medžiagos kiekis, tenkantis kūno svoriui, išreikštam kg / dieną)

Gyvūnų rūšis, amžius arba primilžis	Kūno masė (kg)	Per dieną suvartojamas kiekis (sausosios medžiagos kiekis, tenkantis kūno svoriui, išreikštam kg / dieną)
GALVIJAI		
5–6 mėnesių veršeliai	150	3–4
jauni veisliniai galvijai	200–300	4
	300–400	6
	400–500	8
	500–650	9
jauni mėsiniai galvijai	200–300	7

	300–400	8,5
	400–500	10
	500–650	10,5
KARVĖS (pieno išėiga)		
iki 2 000 kg per metus	650	11,4
iki 4 000 kg per metus ekvivalentas karvėms žindenėms	650	14,9
iki 6 000 kg per metus	650	17,6
iki 8 000 kg per metus	650	19,7
daugiau kaip 8 000 kg per metus	650	>20,6
ARKLIAI		
lengviems darbams	500	7–9
vidutinio sunkumo darbams	500	8–9
sunkiems darbams	500	10
AVYS		
pieninės avys	70	3
žindančios avys (1–2 ėriukai)	70	1,8
avių jaunikliai	40–70	1,2
mėsiniai ėriukai	20–45	0,8–1,6
OŽKOS		
pieninės ožkos	70	ne daugiau kaip 3,5
žindančios ožkos su ožiukais	70	1,8

„Seneno meso“ gamintojai privalo saugoti visus reikalaujamus įrašus ir patvirtinamuosius dokumentus tokia forma, kad kontrolės įstaiga bet kuriuo patikrinimo procedūros etapu galėtų patikrinti, ar laikomasi visų šioje specifikacijoje nustatytų reikalavimų.

Tręšiamieji produktai

- Draudžiama naudoti degazuotąjį substratą iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kurių pajėgumas didesnis kaip 50 GE (gyventojų ekvivalentas – vandens apkrovos vienetas, atitinkantis vieno suaugusiojo per dieną keliamą taršą).
- Plotai, tręšti degazuotuoju substratu iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kurių pajėgumas mažesnis kaip 50 GE, yra tinkami ganyti praėjus 3 savaitėms nuo paskutinio tręšimo.

Pagalbinės cheminės medžiagos

Skraidančių vabzdžių naikinimo purkštuvai gali būti naudojami gyvulių veisimo patalpose tik tada, kai juose gyvulių nėra.

Prekybos gyvuliais draudimai

- Norint gauti „seneno meso“ statusą suteikiantį sertifikatą, jei gyvūnai nuo gimimo nebuvo auginami pagal šią specifikaciją, būtina atsižvelgti į ūkio arba gyvulių perėjimo prie šėrimo šienų laikotarpį. Perėjimo prie šėrimo šienų norint prekiauti gyvais gyvuliais arba mėsa laikotarpis yra du trečdaliai gyvulių gyvenimo laikotarpio, kai gyvuliai – iki 9 mėnesių amžiaus, ir 6 mėnesiai, kai gyvuliai vyresni. Parduoti gyvus gyvulius ir ženklinti mėsą kaip „seneno meso“ draudžiama iki perėjimo laikotarpio pabaigos.

- Jei patikrinimo metu nustatomas neatitiktis atvejis, turintis įtakos „seneno meso“ statusui (pvz., šėrimas fermentuotais pašarais), gyvūnams taikomas naujas perėjimo laikotarpis.

Perdirbimas

- Kaip „seneno meso“ gali būti ženklinama šviežia, atšaldyta, užšaldyta ir perdirbta mėsa. Perdirbant mėsą gali būti naudojami tik tie priedai, kurie pagal galiojančius teisės aktus nėra klasifikuojami kaip genetiškai modifikuoti.
- Mėsos produktuose ir pusgaminiuose „seneno meso“ dalis turi sudaryti ne mažiau kaip 60 proc. gatavo produkto sudedamųjų dalių.
- Į mėsos produktus ir mėsos pusgaminius gali būti dedama laukinių medžiojamųjų gyvūnų mėsos, jei laukiniai medžiojamieji gyvūnai kilę iš vietovių, kuriose neleidžiama sėti genetiškai modifikuotų augalų.

Pavadinimas „seneno meso“ arba „pagaminta iš „seneno meso“ gali būti vartojamas tik tuo atveju, jei produkto sudėtis atitinka „seneno meso“ specifikacijos reikalavimus.

Jei produktas pagamintas iš kelių mėsos rūšių, kurių ne visos yra „seneno meso“, produkto deklaracijoje turi būti aiškiai nurodyta, kuri mėsa yra „seneno meso“, ir nurodytos visos kiekvienos rūšies mėsos proporcijos produkte.

4.3. Pagrindinių produkto tradicinį pobūdį įrodančių elementų aprašymas

Iki 1827 m. Slovėnijos kalnuose dominavo miškai. Antras kraštovaizdžio tipas buvo ganyklos (27,5 proc.), o tai rodo žemės ūkio arba ganyklų svarbą tuo metu. Pievos sudarė 12,6 proc., ariamoji žemė – 4,8 proc., kitų kategorijų žemė – 9 proc. (Petek, 2005 m.). 1929 m. vakarinėje Slovėnijos kalnų dalyje vyravo pašarinė gyvulininkystė, o rytinėje dalyje pašarai sudarė mažesnę dalį (daugiau buvo šeriama javais ir šakniavaisiais, o pašarinės kultūros sudarė šiek tiek mažesnę dalį). Septintojo dešimtmečio pabaigoje padėtis iš esmės buvo nepakitusi (Petek, 2005 m.).

Iš maždaug 4 440 žemės ūkio valdų Slovėnijos kalnuose, kurios 2000 m. buvo užregistruotos vykdant žemės ūkio valdų surašymą, 88 proc. buvo skirtos gyvulininkystei, t. y. gyvulių ganymui (59 proc.) arba mišriai gyvulininkystei (29 proc.) (Petek, 2005 m.).

„Seneno meso“ gamyba yra seniausia mėsos gamybos forma, nes tai buvo pirmykštis žolėdžių gyvūnų (galvijų, avių, ožkų ir arklinių) auginimo būdas, pagrįstas ganymu ir šėrimu šienų žiemą. „Seneno meso“ gamybos pagrindas buvo ir tebėra geras pašaras. Ūkiuose galvijai, avys, ožkos ir arkliniai dažnai būdavo ganomi nelygaus reljefo kalnų ganyklose ir nuo ūkių itin nutolusiuose kalnuose. Žiemą jie būdavo šeriami šienų, išdžiovintu ne tik daugiametėse ir pasėlių pievose, bet ir džiovyklose, kad būtų pasiekta geresnė kokybė arba sumažinta su oro sąlygomis susijusi rizika. Galima laikyti, kad seniausia džiovavimo įranga yra žaginy („kozolec“). Dar 1558 m. jį paminėjo profesorius Oskaras Moseris (Juvanec, 2007 m., Kozolec, p. 24). Vienas iš svarbių informacijos apie „kozolec“ šaltinių, kuriame pabrėžiamas šio žaginio kaip šieno džiovyklės naudojimas naminiams gyvuliams šerti, yra Josepho Pseinerio 1822 m. veikalas (Juvanec, 2007 m., Kozolec, p. 26). Tai patvirtina faktą, kad šienas didžiojoje Europos dalyje yra tradicinis ir labai paplitęs pašaras.

Ganomų gyvūnų mėsos riebumas yra perpus mažesnis ir daug mažiau kaloringas nei gyvūnų, šeriamų kukurūzų silosu ir didesniu koncentruotų pašarų kiekiu. Remiantis moksliniais tyrimais, ganyklose auginamų galvijų mėsoje yra 10 kartų daugiau beta karotino, iki 30 proc. daugiau vitamino C ir iki 54 proc. daugiau alfa-tokoferolio (vitamino E) (Kmečki glas, 2021 05 20). Ganyklose auginamų avių mėsoje yra dvigubai daugiau liuteino nei pašarais šeriamoje avyse. Ganyklose auginamų gyvulių mėsa savo kokybe yra panaši į medžiojamųjų gyvūnų mėsą ir joje yra maždaug toks pats riebalų kiekis. Omega-6 ir omega-3 riebalų rūgščių santykis yra daug mažesnis nei kukurūzais šeriamų gyvulių mėsoje (Robinson, 2000 m.).

Gyvulių šėrimas ganiava ir pievų pašarais padeda mažinti bendrą riebalų kiekį ir didinti beta karotino, vitamino E (alfa tokoferolio), vitamino B, tiamino ir riboflavino kiekį, kalcio, magnio ir kalio mineralų kiekį ir bendrą omega-3 riebalų rūgščių kiekį, taip pat užtikrina sveikesnį omega-6 ir omega-3 riebalų rūgščių santykį, didesnę konjuguotosios linolo rūgšties (cis-9 trans-11) kiekį, didesnę vaceninės rūgšties kiekį (kuris gali pavirsti į konjuguotąją linolo rūgštį) ir mažesnę sočiųjų riebalų kiekį (S. K. Duckett et al., 2009 m.).

Ganyklose laikomos karvės yra atsparesnės ligoms ir stresui. Teigiamą šio atsparumo poveikį gali justti ir žmonės, vartojantys šių gyvūnų pieną ir mėsą (Robinson, 2000 m.). Kukurūzų ir kitų koncentruotų pašarų kiekis, įtrauktas į „seneno meso“ gaminti naudojamų gyvulių racioną, yra ribotas, nes pernelyg didelis kukurūzų naudojimas atrajotojų mityboje skatina bakterijos *Escherichia coli* atsparumą rūgštinei reakcijai, siejamą su didesne šios bakterijos plitimo rizika.

„Seneno meso“ gamyba yra tvari vietos lygmens gyvulininkystės forma, kurią taikant naudojama daug pievų pašarų (ganiavos ir šieno). Ganymas ganyklose yra geriausias ir ekologiniu požiūriu tvarus gyvulių auginimo būdas, o kartu su šėrimu, kurio pagrindą sudaro šienas, tai taip pat yra tradicinis gyvulių auginimo metodas. Derinant intensyvų ir tradicinį ganyklų naudojimą prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo (Večer, 2021 m.). Tačiau, siekiant išsaugoti gamtos biologinę įvairovę, šienavimo ir ganymo sistema yra veiksmingiausias pievų naudojimo būdas.

„Seneno meso“ gamyba yra itin tvari, nes ji apsaugo klimata ir dirvožemį ir didina biologinę įvairovę. Išsaugoti pievas labai svarbu siekiant sudaryti sąlygas gaminti „seneno meso“, nes pievos ir ganyklos dėl didelio humuso kiekio viršutiniuose dirvožemio sluoksniuose sukaupia apie trečdalį didesnę anglies dioksido kiekį viename hektare nei ariamosios žemės (149 t C/ha). Pievų gilesniuose dirvožemio sluoksniuose sukaupiamas anglies dioksido kiekis (196 t C/ha) yra panašus į vidutiniame miško dirvožemyje sukaupiamą kiekį (191 t C/ha) (ARGE Heumilch, 2021 m.). Anglies dioksido sekvestracija dirvožemyje ne tik gerina dirvožemio struktūrą ir kokybę, bet ir prisideda prie tvaraus žemės ūkio ir gamtos išteklių valdymo.